

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060207

DOM
2017-10-27
Stockholm

Mål nr
P 3070-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-03-09 i mål nr P 2805-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och byggnadsnämnden i Uppvidinge kommun

Motpart

ID

SAKEN

Byggsanktionsavgift för uppförande av plank på fastigheten XX i Uppvidinge kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och byggnadsnämndens i Uppvidinge kommun beslut den 22 oktober 2015 om byggsanktionsavgift, § 122.

Dok.Id 1371672

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnadsnämnden i Uppvidinge kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa nämndens beslut.

ID har motsatt sig bifall till överklagandet. **ID** har för egen del yrkat återbetalning av sanktionsavgiften.

UTVECKLANDE AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnadsnämnden i Uppvidinge kommun har anfört i huvudsak följande. **ID** har i skrivelse daterad den 9 oktober 2015 uppgett att buskar och berså som under många år fungerat som insynsskydd röjdes bort av okända personer så snart **TW** hade börjat bygga den nya sommarstugan. Hon uppgav att hon då försökte anlägga en häck av tujor och därefter satte dit ett plank. I sitt överklagande den 1 december 2015 uppgav **ID** vidare att planket hade satts upp för att hindra insyn från det nyuppsatta fritidshuset. Startbesked för fritidshuset meddelades den 2 december 2013. Det framgår tydligt av beslutsunderlaget att planket sattes upp efter påbörjandet av nybyggnation av fritidshus på fastigheten **YY** och således även efter den 1 juli 2013. Nämnden har därför inte haft anledning att ifrågasätta eller utreda vilken lagstiftning som var tillämplig i ärendet. Klagandens av-vikande uppgifter till mark- och miljödomstolen borde inte lagts någon vikt vid. Att nämnden hänvisat till fel bestämmelse i plan- och byggförordningen (2011:338) kan inte utgöra skäl till upphävande. Det framgår senare i texten vilken bestämmelse som egentligen avses. Beslutet har inte heller ifrågasatts på grund av felräkning utan klaganden har hävdat att bygglov inte krävts.

ID har anfört i huvudsak samma omständigheter som vid mark- och miljö-domstolen och tillagt följande. När **TW** köpte en tomt på området visste hon att han skulle bygga en sommarstuga till försäljning. Långt innan något bygge på-börjades beslöt hon att omedelbart plantera i tomtgränsen. Planket sattes upp långt

innan någon stuga hade byggts. När planket sattes upp fanns inga förbjudande regler som skulle förhindra åtgärden. Planket syftar till att skydda jordbruket och nyplanteringar samt är placerat på ett avsevärt avstånd från en ny planerad sommarstuga som är uppförd långt efter att planket sattes upp. Åtgärden måste kunna tillåtas såsom en icke bygglovspliktig åtgärd på en jordbruksfastighet. Alla oklara bestämmelser måste tolkas till den enskildes fördel.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen delar inledningsvis underinstansernas bedömning att den i målet aktuella åtgärden har varit bygglovspliktig oavsett om den har uppförts före eller efter den 1 juli 2013. Frågan i målet är dock om det finns hinder för att ta ut byggsanktionsavgiften för att planket har uppförts innan den 1 juli 2013 (jfr Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål P 1223-13).

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att ID skrivelser fram till över-klagandet till mark- och miljödomstolen inte kan tolkas på annat sätt än att planket uppfördes efter och med anledning av att byggnation av fritidshuset på YY hade påbörjats. Hon har också konsekvent hävdats att planket uppfördes efter att en häck med tujor på den aktuella platsen förstörts. Till ett epostmeddelande ID har skickat till nämnden den 8 oktober 2015 har hon bifogat ett foto med tujor på den aktuella platsen och ett påbörjat fritidshus på YY i bakgrunden. Det är ostridigt i målet att fritidshuset beviljades startbesked först den 2 december 2013. Mark- och miljööverdomstolen finner därför, trots ID uppgifter i över-klagandet, att utredningen i målet sammantaget visar att det aktuella planket har uppförts efter den 1 juli 2013. Nämnden har således haft stöd i författning för att påföra ID en byggsanktionsavgift.

Mark- och miljööverdomstolen noterar att nämnden på två ställen i sitt beslut hänvisat till 9 kap. 8 § plan- och byggförordningen i stället för den tillämpade 9 kap. 12 § plan- och byggförordningen. Detta utgör en oklarhet i beslutet men innebär inte i sig att lagstöd saknas för beslutet. Den korrekta ordalydelsen av 9 kap. 12 § framgår vidare av beslutet. Den felaktiga hänvisningen kan därför inte anses ha försvårat för

ID att försvara sig mot avgiften på ett sådant sätt att det påverkar skyldigheten att betala den.

Sammantaget ska därför mark- och miljödomstolens dom ändras och nämndens beslut, med tillämpning av bl.a. 9 kap. 12 § plan- och byggförordningen, fastställas. Mot denna bakgrund kan ID inte få den beslutade byggsanktionsavgiften återbetald.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Mikael Hagelroth och Hans Nyman, referent, samt tekniska rådet Inger Holmqvist. Föredragande har varit Helen Agah.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-03-09
meddelad i
Växjö

Mål nr P 2805-16

KLAGANDE

ID

MOTPART

Miljö- och byggnadsnämnden i Uppvidinge kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kronobergs läns beslut 2016-05-19, dnr 403-6094-2015, se bilaga 1

SAKEN

Byggsanktionsavgift för uppförande av plank på fastigheten XX,
Uppvidinge kommun

DOMSLUT

Med ändring av länsstyrelsens beslut bifaller mark- och miljödomstolen
överklagandet och upphäver Miljö- och byggnadsnämnden i Uppvidinge kommuns
beslut 2015-10-22, § 122, dnr 2015.0318.

Dok.Id 389256

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 130 E-post: vaxjo.tingsratt@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Miljö- och byggnadsnämnden i Uppvidinge kommun (nämnden) beslutade den 22 oktober 2015, § 122, dnr 2015.0318, att av ID, ägare till fastigheten XX, ta ut byggsanktionsavgift om 12 238 kr. ID överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Kronobergs län (länsstyrelsen), som den 19 maj 2016 beslutade att avslå överklagandet.

ID har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

ID yrkar att mark- och miljödomstolen, med undanröjande av länsstyrelsens beslut, ska upphäva nämndens beslut att ta ut aktuell byggsanktionsavgift. Till stöd för sin talan anför hon i huvudsak följande.

Enligt PBL och PBF får plank uppföras på en jordbruksfastighet utan bygglov om planket inte är närmare än 4,5 meter från en grannfastighet. I förevarande fall uppfördes planket innan någon grannfastighet uppförts. Den sommarstuga som senare färdigställdes befinner sig mer än 12 meter från planket. Planket uppfördes för att hindra intrång på jordbruksfastigheten där 25 tujor redan förstörts och hundar och personer inträngt på en åker och trampat ner och förstört skörden. Eftersom en ekonomibyggnad är befriad bygglov och anmälningsplikt måste givetvis ett plank som skydd för plantering och jordbruk, en betydligt med blygsam åtgärd, också vara fri från bygglov och anmälningsplikt.

Området ligger utanför detaljplan vilket bekräftar ovanstående rättssituation som berättigar till uppförande av ett plank till skydd för en jordbruksfastighet. Länsstyrelsen har icke besvärat sig till syn på platsen utan accepterar utan vidare diskussion byggnadsnämndens påstående att området skulle ligga inom ”sammanhållen bebyggelse”. Det finns endast tre bostadshus inom området. Tre bostadshus kan icke utgöra någon ”sammanhållande bebyggelse”. Några fallfärdiga obebyggda skjul kan inte ändra detta förhållande.

Länsstyrelsen avvisar varje försök att uppmärksamma länsstyrelsen på en rad tjänstefel som begåtts av kommunen och dess byggnadsnämnd, tjänstefel av stor vikt för ärendet som t.ex. underlåtenhet att icke översända bilagor till beslutet, foton, tjänsteskrivelser etc. Sådana dokument är givetvis nödvändiga för ett överklagande.

Det vore skandalöst för en svensk myndighet att fatta bindande beslut för en enskild utan att alla handlingar som lagts till grund för beslutet delgivits den klagande parten. Ett sådant förfarande, där relevanta handlingar hållits från en part, berövar givetvis en klagande att bereda ett kraftfullt och fullödigt motiverat överklagande.

Vidare accepterar länsstyrelsen utan vidare byggnadsnämndens påstående att de inte kunna urskilja tomtgränsen utan tagit "ungefärliga" beräkningar och mått. För bygglovsfrågor är givetvis exakta mått och avstånd lagliga krav från vilka inga avsteg kan tillåtas. Länsstyrelsen torde vara skyldig att insistera att exakta uppgifter ingives i ett ärende av en kommunal myndighet.

Även om länsstyrelsen underlåtit att uppmana kommunen att tillställa förevarande handlingar, och exakta uppgifter, till henne och till länsstyrelsen, måste dock länsstyrelsen ansetts ha blivit förvarnad att vissa lagregler åsidosatts av kommunen. Det är märkligt hur länsstyrelsen i det läget kan acceptera ytterligare uppgifter från byggnadsnämnden utan vidare kontroll.

Vidare refererar länsstyrelsen en rad rättsfall som enligt länsstyrelsen skulle belysa hur uttrycket "i omedelbar närhet" bör tolkas. Men icke ett enda nämnt fall rör en jordbruksfastighet. Det plank som uppförts i föreliggande fall är ej endast till skydd för en hemfridszon men av synnerlig vikt för skydd av odling och plantering inom en jordbruksfastighet. Av denna anledning kan därför de rättsfall som anförts inte lämna någon auktoritativ ledning. Icke ett enda rättsfall bland dem till vilka länsstyrelsen hänvisar rör ett plank i en glesbygd som i detta ärende.

Inom en glesbygd måste uttrycken ”sammanhållen bebyggelse”, ”i omedelbar närhet” och avvägning av vad en jordbruksfastighet behöver för att skydda sin verksamhet bedömas annorlunda än annorstädes.

Länsstyrelsen, liksom kommunen och dess byggnadsnämnd, förefaller vilja prioritera TW spekulationsintressen. Den tomt där TW låtit uppföra en sommarstuga (den tjugofemte stugan (?) han byggt och sålt i området) gränsar till hennes jordbruksfastighet. Okända personer har redan upprepade gånger trängt in på hennes mark, till och med på hennes tomt och huggit ner buskar och sly i uppenbar avsikt att bereda ”sjöutsikt” för den nya stugan, något som skulle leda till att TW kunde begära ett högre pris för stugan. Han har givetvis aldrig planerat använda denna stuga för eget bruk utan köpt tomten i spekulationsssyfte för att så snart som möjligt sälja sommarstugan.

TW fick bygglov till denna stuga utan att hon kallats av byggnadsnämnden trots att lagen, utan några som helst undantag, kräver detta innan bygglov får meddelas. Den andra grannen, G, som bor 20 meter från den nya stugan kallades inte heller. Men länsstyrelsen vill inte höra talas om att bygglovet förefaller vara olagligt utan vill endast säkerställa att hon berövas rätten uppföra ett plank för att skydda hennes hemfridszon och jordbruk.

Detta ärende är ett skandalöst exempel på rättsupplösningen i Sverige där en kommunal myndighet tillåts göra flerfaldiga avsteg från vad lagen, PBL och PBF, kräver för att tillåta bygglov med obligatorisk skyldighet att kalla de närmaste grannarna, liksom avsteg från lagen som kräver exakta uppgifter om avstånd och tomtregler för bygglov, avsteg från vad lagen kräver om generösare tolkningar av vissa bestämmelser för en jordbruksfastighet vad avser åtgärder för att skydda planteringar, samt avsteg från vad lagen kräver om tolkning av hemfridszoner i glesbygd.

Planket i fråga kan inte rimligtvis vara bygglovspliktigt. Den enskilde har rätt att kunna förlita sig på en myndighets normala tolkning av gällande lagtext. I ett sådant

läge är det givetvis obilligt att taga ut en sanktionsavgift då ”startbesked” icke meddelats. Lagtexten anger klart att en ekonomibyggnad på en jordbruksfastighet är undantaget bygglov och till och med anmälningsplikt. Den enskilde bör då kunna förlita sig på att en mindre åtgärd för att skydda jordbruket och nyplanteringar, som ett plank, på avsevärt avstånd från en sommarstuga, uppförd efter det att planket satts upp, också måste kunna tillåtas. Byggnadsnämnden har visst icke ”haft fog för att taga ut en avgift”: nämnden har begått en rad tjänstefel som länsstyrelsen avsiktligt och olagligen ignorerat. Nämnden har systematiskt sökt gynna TW spekulationsinvesteringar på bekostnad av mer värdiga intressen. Alla torde kunna förlita sig på att de är lika under lagen men detta ärende påvisar byggnadsnämndens avsevärda partiskhet. Länsstyrelsen borde ha uppmärksammat detta förhållande men har underlåtit att vidtaga rättning.

Nämnden, som har beretts tillfälle att yttra sig över ID överklagande, har meddelat att den inte avser att inkomma med något yttrande.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet, med följande tillägg.

Den 2 maj 2011 trädde en ny plan- och bygglag (2010:900), PBL, i kraft och den äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, upphörde att gälla. Enligt övergångsbestämmelserna ska för överträdelser som har ägt rum före den 2 maj 2011 äldre bestämmelser tillämpas på prövningen i sak. Den nya lagen ska dock tillämpas, om den leder till lindrigare påföljd. Det ska vidare noteras att bygg-sanktionsavgift för att påbörja byggnation utan startbesked infördes den 1 juli 2013 och att det följer av 9 kap. 12 § 8 plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Dessförinnan hade nämnda bestämmelse i PBF en annan lydelse.

Prövningsramen

Mark- och miljödomstolen konstaterar att frågan i målet är om nämnden har haft fog för att ta ut aktuell byggsanktionsavgift eller ej. Mark- och miljödomstolen är

inte tillsynsmyndighet över de kommunala nämnderna och kan således inte pröva ID invändningar mot nämndens hantering av aktuellt ärende.

Mark- och miljödomstolens bedömning i sak

Mark- och miljödomstolen instämmer inledningsvis i de bedömningar som länsstyrelsen har gjort i det överklagade beslutet vad gäller rekvisiten ”sammanhållen bebyggelse” respektive ”i omedelbar närhet” i 9 kap. 6 § PBL, samt vad gäller uppförande av ekonomibyggnad för jordbruket enligt 9 kap. 3 § PBL. Planket i fråga får således i och för sig anses ha varit bygglovspliktigt.

Byggtidpunkt?

Domstolen konstaterar att det i utredningen inte finns någon närmare uppgift om när planket i fråga har uppförts, utan endast att en anmälan om uppförande av plank på aktuell fastighet inkom till nämnden i september 2015.

I avsaknad av närmare precisering av när åtgärden är vidtagen kan det enligt domstolens mening inte uteslutas att den olovliga byggnationen av planket är vidtagen före den 2 maj 2011, dvs. före PBL trädde i kraft, alternativt före den 1 juli 2013 då reglerna om byggsanktionsavgift för att utföra åtgärd utan startbesked infördes. Då bestämmelserna om startbesked inte fanns i ÄPBL och regeln om byggsanktionsavgift kopplat till avsaknad av startbesked inte heller fanns i PBL/PBF före den 1 juli 2013 kan vid sådant förhållande någon byggsanktionsavgift således inte tas ut för den aktuella överträdelsen.

Lagstöd?

Det noteras vidare att nämnden i sitt beslut angett 9 kap. 8 § PBF som stöd för sitt beslut, såväl i själva beslutet som i motiveringen. Den regeln avser annan ändring av byggnad än tillbyggnad och är inte relevant när det gäller plank. Uppgiften kan anses försvåra för den enskilde att försvara sig mot avgiften.

Sammantagen bedömning

Mot ovanstående uppgifter samt med hänsyn till att byggsanktionsavgiften är en avgift av straffrättslig karaktär och brister eller oklarheter i utredningen därmed måste utfalla till den enskildes fördel (jfr t.ex. MÖD 2015:34 och MÖD 2013:4), finner domstolen att överklagandet ska bifallas och nämndens beslut den 22 oktober 2015, § 122, dnr 2015.0318, upphävas. Det noteras slutligen att nämnden har haft möjlighet att yttra sig i målet men att den uttryckligen avstått från det. Det bedöms inte ligga inom domstolens uppgifter inom handläggningen av ett mål om sanktionsavgifter, vilket som nämnts har viss straffrättslig karaktär, att ytterligare vägleda myndigheten för att en sanktionsavgift mot en enskild ska kunna stå fast.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 30 mars 2017.

Peter Ardö

Mårten Dunér

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Peter Ardö, ordförande, och tekniska rådet Mårten Dunér. Föredragande har varit beredningsjuristen Martin Nyberg.